

А.І. Падалко
доцент кафедри спеціальних історичних
дисциплін та правознавства ЖДУ ім. І. Франка

Право на звернення: проблеми реалізації

Одним із найважливіших конституційних прав громадян України є право на звернення до державних органів, їх посадових осіб за допомогою в разі виникнення певних складних життєвих ситуацій. Сьогодні питання практичної реалізації громадянами права на звернення регулюється Законом України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 р. [1]. У структурах всіх органів влади, починаючи з Верховної Ради України, створено спеціальні відділи з питань звернення громадян. Для виконання цього закону ввійшло в практику оголошення графіків прийому громадян посадовцями різного рівня щодо їхніх звернень. Періодично вищими керівниками країни видаються нормативно-правові акти про подолання бюрократизму, зневаги та нехтування об'єктивного розгляду заяв і скарг в органах влади. Ще нерідко такі письмові звернення пересилаються до тих, на кого скаржиться заявник.

Аналіз публікацій навіть у центральній пресі викликає певне правове нерозуміння надуманих причин, по яких установи відмовляють в реєстрації заяв пересічних громадян (Див. газ. «Голос України» від 27 листопада 2013 р.) [2].

На жаль, в засобах масової інформації дуже зрідка можна зустріти повідомлення про хоч якесь покарання посадових осіб за порушення законодавства щодо звернення громадян. На нашу думку, саме тому різко зменшується потік заяв і скарг у вищі урядові інстанції. Так, зокрема, в 2013 р. до Верховної Ради України надійшло біля 100 тис. заяв і скарг. Це істотно менше, ніж у 2012 р. Переважна більшість заявників – це пенсіонери, підприємці та особи, позбавлені волі. Майже половина звернень до парламенту – це листи, в яких громадяни порушують проблеми із забезпеченням дотримання законності та реалізації своїх прав. Дивує істотне зменшення листів з питань соціального захисту. Люди перестають вірити, що органи влади їм допоможуть і самотужки борються за виживання.

Останнім часом збільшується кількість звернень зі скаргами на дії працівників прокуратури, незаконних дій працівників міліції та органів ДАІ, а також на функціонування судової гілки влади, зокрема, про упередженість суддів під час розгляду судових справ.

Дивує, наприклад, що в січні 2014 р. за рішенням столичних судів взяли під варту чималу кількість активістів Євромайдану.

Зрозумівши реакцію на це західних держав та США, Президент України з екранів телевізорів пообіцяв, що активістів відпустять на волю. І наступного дня ті ж суди, що вчора «благословляли» арешти, «прозріли» та відпустили людей під «домашні арешти» або поручительства.

Зростає також кількість письмових звернень до Уповноваженого з прав людини. Тільки від населення Житомирської області протягом 2013 р. їх

надійшло понад 400. На жаль, кількість звернень до Європейського суду з прав людини з України за останні роки теж зменшується. Щороку ця поважна міжнародна установа реєструє біля 300 подань з нашої країни.

Відомо, що статті 26 та 27 Закону України «Про звернення громадян» покладають відповідальність громадян за подання звернень протиправного характеру, або неправдивих відомостей і наклепів [1]. Такі випадки почастишали і в нашій області. За рішенням суду винні притягаються до відповідальності, зокрема, і кримінальної (Див. газ. «Житомирщина» від 24 січня 2014 р.) [3].

Отже, сьогодні в реалізації конституційних прав громадян на письмове звернення та особистий прийом накопичилось чимало недоліків і проблем.

Зокрема:

– в багатьох випадках проявляється формальне ставлення посадовців до скарг і заяв громадян. На це неодноразово протягом 2013 р. звертали увагу і народні депутати України на сторінках парламентської газети «Голос України»;

– порушуються строки розгляду заяв і скарг, почастишали випадки необґрунтованих відмов в вирішенні піднятих заявниками проблем;

– нерідко ще безпідставно передається звернення громадян некомпетентним установам;

– на жаль, вибірково надається можливість для участі заявників в об'єктивній перевірці фактів, вказаних у скаргах;

– сьогодні значно більшої уваги посадовців потребують звернення ветеранів війни та праці, інвалідів, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, багатодітних сімей, одиноких матерів, які потребують соціального захисту та підтримки.

Список використаної літератури та джерел

1. Про звернення громадян: Закон України № 393 від 2.10.1996 року / Офіційний сайт Верховної ради України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>

2. Люди втомились боятися // Голос України. – 2013. - №223. – С.2.

3. Про підсумки роботи обласної прокуратури // Житомирщина. – 2014. – 24 січня 2014 р. – С.18.